

Дзітларатыўна і Мастацтва

Год выд. 31-й
№ 31 (1876)
17 красавіка 1964 г.
ПЯТНІЦА
Цэна 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

ДЗЕЯЧЫ ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА! ЗМАГАЙЦЕСЯ ЗА ПАРТЫНАСЦЬ І НАРОДНАСЦЬ, ВЫСОКУЮ ІДЭЙНАСЦЬ І МАСТАЦКАЕ МАЙСТЭРСТВА ТВОРАЎ! ЯРЧЭЙ АДЛЮСТРОЎВАЙЦЕ ВЕЛІЧ І ПРЫГАЖОСЦЬ ГЕРАІЧНЫХ СПРАЎ БУДАЎНІКОЎ КАМУНІЗМА, ПЕРАМОГУ ў НАШЫМ ЖЫЦЦІ НОВЫХ, КАМУНІСТЫЧНЫХ АДНОСІН!

[3 Заклікаў Цэнтральнага Камітэта КПСС да 1 Мая 1964 года.]

МІКІТА СЯРГЕЕВІЧ ХРУШЧОУ

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР АБ ПРЫСВАЕННІ ЗВАННЯ ГЕРОЯ САВЕЦКАГА САЮЗА ТАВАРЫШУ ХРУШЧОВУ МІКІТУ СЯРГЕЕВІЧУ

За выдатныя заслугі перад Камуністычнай партыяй і Савецкай дзяржавай у будаўніцтве камуністычнага грамадства, умацаванні эканамічнай і абароннай магутнасці Савецкага Саюза, развіцці брацкай дружбы народаў СССР, у правядзенні ленінскай міралюбівай знешняй палітыкі і адзначэнні выключнага заслугі ў барацьбе з гітлераўскімі захопнікамі ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны, прысвоіць таварышу ХРУШЧОВУ МІКІТУ СЯРГЕЕВІЧУ ў сувязі з сямідзесяцігоддзем з дня яго нараджэння званне ГЕРОЯ САВЕЦКАГА САЮЗА з уручэннем яму ордэна ЛЕНІНА і медалі «ЗАЛАТАЯ ВОРКА».

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. БРЭЖНЕУ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. ГЕАРГАЗЕ.

Масква, Крэмл.
16 красавіка 1964 г.

ТАВАРЫШУ ХРУШЧОВУ МІКІТУ СЯРГЕЕВІЧУ

Дарагі сябар і таварыш!

Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР у дзень Вашага сямідзесяцігоддзя сардэчна і гарача віншуюць Вас, вернага лідэра, выдатнага дзеяча Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, міжнароднага камуністычнага і рабочага руху, мужана барацьбіта супраць імперыялізму, за мір, дэмакратыю, нацыянальную незалежнасць і сацыялізм.

Слаўны сын гераічнага рабочага класа, Вы, Мікіта Сяргеевіч, прайшлі суровую школу працы і барацьбы пралетарыяў старога Расіі. Ваша свядомае жыццё непарыўна звязана з рэвалюцыйнай дзейнасцю ленінскай партыі, нашага вялікага народа. У гады грамадзянскай вайны, знаходзячыся на палітычнай рабоце ў Чырвонай Арміі, Вы са зброяй у руках змагаліся супраць інтэрвентаў і белгвардзейскай кантэррэвалюцыі. Пасля заканчэння грамадзянскай вайны Вы аддаеце ўсё сваё сілы сацыялістычнаму будаўніцтву, узначальваючы на працягу многіх гадоў партыйныя арганізацыі Украінскай ССР і сталіцы нашай Радзімы — Масквы.

У грозныя гады Вялікай Айчыннай вайны, разам з іншымі дзеячамі нашай партыі, Вы непасрэдна на баявых франтах кіравалі самаадданай барацьбой савецкіх воінаў супраць гітлераўскіх захопнікаў. Будучы членам ваенных саветаў раду франтоў дзеючай арміі, Вы прымалі самы актыўны ўдзел у распрацоўцы і ажыццяўленні галоўных ваенных аперацый, у гістарычных бітвах пад Волгаградам, Курскам і Арлом і ў іншых баях.

Звыш дзесяці гадоў назад Вы былі аднадушна выбраны Першым сакратаром Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і з 1958 года ўзначальваеце Савецкі ўрад. Знаходзячыся на гэтых важнейшых пасадах, Вы з нястомнай энергіяй выконваеце сваё выключна складанае і адказнае абавязкі перад партыяй і савецкім народам.

На сваім XX з'ездзе наша партыя па Вашай ініцыятыве ўзяла цвёрды курс на ліквідацыю цяжкіх вынікаў культуры асобы, на аднаўленне і развіццё ленінскіх прынцыпаў партыйнай і дзяржаўнай дзейнасці, ажыццяўленне калектыўнасці кіраўніцтва. Партыя ажыццяўляла гэты курс у жорсткай барацьбе супраць антыпартыйнай групы, разгромленай і аднадушна асуджанай усёй партыяй. Добра вядома, якую велізарную ролю і якую мужнасць рэвалюцыйна-ленінска Вы праявілі ў барацьбе за перамогу ленінскіх норм дзяржаўнага і партыйнага жыцця.

Уступленне нашай Радзімы ў перыяд разгортвання будаўніцтва камуністычнага грамадства запатрабавала ад партыі творчай распрацоўкі новых тэарэтычных праблем, навуковага вызначэння нікім не зведаных шляхоў руху да камунізму. Цэнтральны Камітэт пад Вашым кіраўніцтвам павінен быў праявіць глыбокае разуменне падзей, рэвалюцыйную смеласць і ленінскую мудрасць, каб выраіраваць правільную генеральную лінію партыі. Створаная вялікім Леніным Камуністычная партыя Савецкага Саюза аказалася на вышнім гістарычным задзе, які ставіць перад ёю, пасляхова выйшла і вырашае складанейшыя тэарэтычныя і палітычныя праблемы сучаснасці, абпіраючыся на вялікае вучэнне Маркса — Энгельса — Леніна. Пры непасрэдным Вашым удзеле партыя распрацавала і прыняла на сваім XXII з'ездзе праграму пабудовы камунізму ў СССР, якая з'яўляецца новым этапам у творчым развіцці марксізма-ленінізма. Брацкія камуністычныя і рабочыя партыі на-

звалі Праграму КПСС камуністычным маніфэстам сучаснай эпохі.

Жыццё поўнацю пацвердзіла правільнасць тэарэтычных устаноўак нашай партыі, яе генеральнай лініі, яе практычнай дзейнасці.

У гады мінулага, сапраўды вялікага дзесяцігоддзя ў нашай краіне былі ажыццяўлены каласальныя пераўтварэнні ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы, у кіраўніцтве эканомікай, якія забяспечваюць высокую тэмпу развіцця народнай гаспадаркі. Партыя і ўсё савецкі народ ведаюць, з якой энергіяй, з якім выдатным арганізатарскім талентам і веданнем справы займаецца Вы, Мікіта Сяргеевіч, наступшымі пытаннямі гаспадарчага і культурнага будаўніцтва, развіцця навукі і тэхнікі, удасканаленнем грамадскага адукацыі, пытаннямі камуністычнага выхавання савецкіх людзей.

Для ўсёй Вашай шматграннай дзейнасці характэрныя цесная сувязь з народам, невячэрняя ініцыятыва і энергія, глыбокі аналіз жыццёвых працэсаў, імкненне ўсё хутчэй і хутчэй ісці наперад да запаветнай мэты — камунізму, не захапляючыся пры гэтым дасягнутымі поспехамі. Усё Ваша жыццё, дарагі Мікіта Сяргеевіч, з'яўляецца яркім прыкладам беззапаветнага служэння ленінскай партыі і савецкаму народу. Пад Вашым кіраўніцтвам партыя забяспечыла небывалае ўзмацненне эканамічнай, абароннай і ідэяна-палітычнай магутнасці нашай Радзімы і дабілася буйных поспехаў у павышэнні дабрабыту народа.

Мінулае дзесяцігоддзе пераканаўча даказала вялікую жыццёвую сілу ленінскай прынцыповай і гібкай міралюбівай знешняй палітыкі СССР. Як ніколі, высокія цяпер міжнародны аўтарытэт Савецкага Саюза, яго роля ў вырашэнні карэных праблем сучаснасці. Усе народы высока цэняць Ваш выдатны ўклад, Мікіта Сяргеевіч, у барацьбу за ўмацаванне справы міру, за знішчэнне каланіялізму, за вызваленне рабочага класа і ўсіх працоўных ад сацыяльнага і нацыянальнага гнёту.

Камуністычная партыя праводзіць велізарную работу па ўмацаванні садружнасці краін сацыялістычнай сістэмы, адзіства сусветнага камуністычнага руху на прынцыпах марксізма-ленінізма, якія вынілі далейшае развіццё ў документах брацкіх камуністычных і рабочых партый — Дэкларацыі 1957 года і Заяве 1960 года. Абапіраючыся на ленінскія прынцыпы, ЦК КПСС пад Вашым кіраўніцтвам, Мікіта Сяргеевіч, вядзе непрымірумую барацьбу супраць рэвізіянізму, дагматызму, сектанцтва, неапрактызму, за чысціню марксізма-ленінізма, за ўмацаванне рады міжнароднага камуністычнага руху.

Ленінская ўнутраная і знешняя палітыка, якую праводзіць Цэнтральны Камітэт КПСС і Савецкі ўрад на чале з Вамі, яшчэ больш умацавала маналітнае адзінства нашай партыі і ўсяго савецкага грамадства, прывяла ўсе народы нашай краіны да росквіту іх эканомікі і культуры, згуртавала працоўных усіх нацыянальнасцей у адзіны брацкі калектыў будаўнікоў камунізму.

Ваша дзейнасць на карысць нашай Радзімы і ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва заслужыла глыбокую ўдзячнасць, павагу і любоў савецкага народа, працоўных усяго свету.

Дарагі Мікіта Сяргеевіч!

У дзень Вашага слаўнага юбілею Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР жадаюць Вам добрага здароўя, багдзёрсці, многіх гадоў жыцця і новых здзяйсненняў у імя працівання нашай вялікай Айчыны, перамогі справы сацыялізма і камунізму.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КПСС

ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР

САВЕТ МІНІСТРАЎ СССР

17 красавіка 1964 года.

ПАД СЦЯГАМ ЛЕНІНА

Вялікі рэвалюцыйны дэмакрат В. Р. Вялікі больш чым стагоддзе назад, пісаў, што без ідэі, без мэты няма жыцця.

Так, велізарная роля мэтанакіраванай дзейнасці як у жыцці асобнага чалавека, так і асабліва ў жыцці ўсяго грамадства. Гэта добра ўсведамляюць савецкі людзі, чыя задумкі і імкненні накіраваны на дасягненне самай узвышанай і высакароднай мэты — пабудову камунізму.

Вольгі гістарычнага лесе савецкаму народу першаму давялося пракладваць нязведаны шлях да новай, камуністычнай фарманцы. Да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі перадавыя прадстаўнікі рабочага класа толькі тэарэтычна ведалі аб немінучай змене капіталізму сацыялізмам. Калі ж працоўныя Расіі пад кіраўніцтвам ленінскай партыі камуністаў звернулі навае выдатнае ўзрушэнне «шывілізаванасці» для таго, каб кіраваць дзяржавай і стварыць новае грамадства.

Ул. І. Ленін гаварыў, што сацыялізм трэба будаваць з тых людзей, якія капіталізм выхаваны, ім сапсаваны, але затое ім і загартаваны ў барацьбе. «Другая матэрыялу

ў нас няма, — адзначаў Уладзімір Ільіч. — Мы хочам будаваць сацыялізм неадкладна з таго матэрыялу, які нам пакінуў капіталізм з учора на «сёння...» (Творы, том 29, стар. 51).

Імяна таму, што партыя камуністаў, верная ленінскім заветам, смела ўзяла на сябе народнае месца на пераадоленне цяжкасцей, кілака іх вучыцца ў штодзённай практычнай рабоце, наша краіна за кароткі гістарычны тэрмін ператваралася ў маршавую сацыялістычную дзяржаву. Волька партыі і ўсяго савецкага народа сацыялізм перамог у нас поўнацю і канчаткова. Але, як вучыў Ленін, партыя павіна яна быць перад сабой канчатковую мэту — стварэнне камуністычнага грамадства, на сцягу якога накрэслена: «Ад кожнага па здольнасцях, кожнаму па патрэбнасцях».

Да дасягнення гэтай мэты нашаму народу асветлае шлях прынятая XXII з'ездом КПСС Праграма партыі, у якой змяшчаюцца ўсе асновы філасофскае, эканамічнае і палітычнае абгрунтавання задач будаўніцтва камунізму.

Тры ўзаемазвязаныя асноўныя задачы вызначыла партыя ў барацьбе за камунізм: стварэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму, пераўтварэнне сацыялістычных грамадскіх адносін у камуністычныя, выхаванне новага чалавека. Гэтыя задачы вырашаюцца ў працэсе штодзённай стваральнай дзейнасці савецкіх людзей, у ходзе шматграннай арганізатарскай і выхавальнай работы партыі і сацыялістычнай дзяржавы.

З кожным годам эканоміка Савецкай краіны ўзнімаецца на новую ступень. За апошнія дзесяць гадоў аб'ём прамысловай вытворчасці ў параўнанні з 1953 годам амаль патройся. Размер капітальных укладанняў у народную гаспадарку больш чым у два разы перавысіў аб'ём капітальных будаўніцтва за ўсё папярэдняе гады Савецкай улады. Выпрацоўка электраэнергіі, напярэклад, за дзесяцігоддзе ўзраста са 134 мільярдаў кілават-гадзін да 412 мільярдаў.

Вялікая работа за гэты дзесяцігоддзе праведзена і ў галіне сельскай гаспадаркі. Яе вынікі вядуць, у прыватнасці, у тым, што за гэты час у два з лішнім разам павялічыліся нарыхтоўкі сельскагаспадарчых прадуктаў. Выдатнае значэнне мела асаваенне больш чым 40 мільянаў гектараў цалінных і абложных зямель, за кошт якіх краіна ўжо атрымала 8 мільярдаў 600 мільянаў пудоў асбожы. Нават у 1963 годзе, які быў вельмі неспрыяльным па кліматычных умовах, было нарыхтавана асбожына на 836 мільянаў пудоў больш, чым дзесяць гадоў назад.

Далейшы ўздым сельскай гаспадаркі аскладае асабліва клопаты партыі і ўрада. Дастаткова сказаць, што на 1964 год для вытворчых мэт калгасаў і саўгасаў выдзелена 5 мільярдаў 400 мільянаў рублёў — амаль у шэсць разоў больш, чым у 1953 годзе.

Але дасягнутыя намі гаспадарчыя поспехі — толькі першы ступень у вырашэнні грандыёзных задач, пастаўленых у Праграме КПСС, Партыі, яе Цэнтральны Камітэт на чале з верным лідэрам М. С. Хрушчовым працягваюць усё новыя і новыя паграбаваны да партыйных і гаспадарчых кадраў у інтарсах няўхільнага ўздыму эканомікі. Пленум

Цэнтральнага Камітэта, які адбыўся за апошнія гады, з усёй глыбінёй займалася народна-гаспадарчымі праблемамі. Ажыццяўлены буйныя меры па перабудове кіравання прамысловаю і сельскай гаспадаркай, па палітычнаму планаванню, па паскоранню развіцця хімічнай прамысловасці і інтэнсіфікацыі сельскай гаспадаркі.

Усё ў імя чалавека, для яго шчасця — вось прынцып, які вызначае дзейнасць партыі і дзяржавы. Аб гэтым, у прыватнасці, сведчыць гіганцкі размах жыллёвага будаўніцтва ў нашай краіне. За апошнія дзесяць гадоў пераехалі ў новыя дамы і па-дальшы жылляюць ўмовы 108 мільянаў чалавек — амаль паловіна насельніцтва СССР.

Варыцьба за стварэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму непарыўна звязана з развіццём і ўдасканаленнем грамадскіх адносін і ўсёй набудовы нашага сацыялістычнага грамадства. Велізарную ролю ў гэтым адыгралі меры партыі па ліквідацыі вынікаў культуры асобы Сталіна, аднаўленне ленінскіх норм у жыцці партыі і краіны, развіццё сацыялістычнага дэмакратызму і павышэнне грамадска-палітычнай актыўнасці савецкіх людзей. КПСС паставіла задачу — прыцягнуць кожнага савецкага чалавека да актыўнага ўдзелу ў кіраванні справай грамадства. Гэта адна з важнейшых умоў, неабходных для таго, каб паступова пераўтварыць сацыялістычныя грамадскія адносіны ў камуністычныя.

Вырашэнне гэтай праблемы арганічна звязана з шэрагам і іншымі выдатнымі работамі па камуністычнаму выхаванню працоўных. За гады Савецкай улады, і асабліва за апошнія дзесяцігоддзе, дасягнуты велізарны поспехі ў развіцці навукі і культуры, у павышэнні ідэяна-палітычнай і агульна-культурнага ўзрушэння мас.

Аснову камуністычнага выхавання, усебаковага развіцця асобы складае творчая праца. «Камуністычнае выхаванне, — гаварыў М. С. Хрушчов, — мае важнейшай задачай перакананне кожнага па ўсведамленні таго, што чалавек не можа жыць без працы, не ствараючы сродкі для жыцця. Усё добрае, што робіць савецкі чалавек, ён робіць для сябе і ўсяго грамадства».

Жыць не злавалі нашы ворагі, як бы ні прадракалі яны нам няўданы, наш рух да камунізму трывалы і непахісны. Ён абумоўлены поспехамі сацыялізму не толькі ўнутры СССР, але і на міжнароднай арэне. Цяпер пад сцягам сацыялізма знаходзіцца народ многіх краін. Сілы сацыялізма пераўтварылі ўжо сілы капіталістычнай сістэмы, якая аджывае свай веку.

Сучасная эпоха — эпоха пераходу чалавецтва ад капіталізму да сацыялізму. На долю сацыялістычнай сістэмы прыпадае ўжо каля 38 працэнтаў сусветнай прамысловай вытворчасці. Ідучы ў авангардзе барацьбы за пабудову новага грамадства, савецкія людзі толькі за апошнія дзесяць гадоў дабіліся скарачэння разрыву паміж прамысловымі паказчыкамі СССР і ЗША амаль удвая.

Абапіраючыся на дасягнутыя поспехі, Камуністычная партыя ў сваёй знешняй палітыцы дабілася ўмацавання адзіства краін сацыялізма на аснове брацкага супрацоўніцтва і ўзаемадапамогі, умацавання пралетарскай салідарнасці з рабочым класам і працоўным усяго свету, няўхільна ажыццяўляе прышчэп мірнага суіснавання дзяржаў з розным сацыяльным ладам.

Наша партыя паслядоўна кіруецца мудрым ленінскім палажэннем аб тым, што на ход вызваленчай барацьбы працоўных сацыялістычнага грамадства ўздзеянне перш за ўсё сваімі поспехамі на імя гаспадарчага і культурнага будаўніцтва.

У процівагу капіталізму, які нясе працоўным нечалавечую эксплуатацыю, галечу і крыўныя войны, сацыялізм развіваецца, заваўвае розум і сэрцы людзей над лозунгам барацьбы за мір і дружбу народаў, за дабрабыт і шчаслівае жыццё мас. Вар'ятам або правакатарам называюць Ленін тых, хто насіўся з ідэяй вайны, лічыць яе сродкам паскарэння, «падштурхоўвання» рэвалюцыі ў іншых краінах. Рэвалюцыі, вучыў Ленін, выспяваюць па меру развіцця ўнутраных супярэчнасцей капіталістычнага грамадства, абавастэрэння класавай барацьбы ў ім.

У наш час барацьба за мір з'яўляецца неад'емнай часткай часткай барацьбы за сацыялізм і камунізм. Знішчэнне вайны, устанавленне вечнага міру на зямлі — гістарычная міяса камунізму. Імяна таму, што Савецкая краіна ідзе ў авангардзе барацьбы за мір, яе міжнародны прэстыж узніўся на небывалую, вышнюю ступень.

Шматлікія звароты кіраўніка Савецкага ўрада таварыша М. С. Хрушчова да кіраўнікоў дзяржаў аб мірным вырашэнні ўсіх спрэчных пытанняў ізмаўня сусветнае адзінства ўсіх найшэрышых людзей працоўных, усіх прагрэсіўных людзей свету. Савецкая знешняя палітыка вызначыла ленінскай гібкасцю і мудрасцю, яна дынамічная і эфектыўная. СССР належыць ініцыятыва ў настановах такіх карэных сусветных праблем, як усеагульнае і поўнае разабраенне, спыненне выпрабаванняў ядзернай зброі і знішчэнне яе запасаў, стварэнне бязатомных зон, ліквідацыя каланіяльнага прыгнёту, ліквідацыя рэштак другой сусветнай вайны, адмова ад выкарыстання сілы пры вырашэнні спрэчных тэрытарыяльных пытанняў.

Паслядоўная ленінская палітыка нашай партыі — магутны фактар умацавання і росту сілы сусветнага камуністычнага руху. Цэнтральны

Камітэт КПСС на чале з М. С. Хрушчовым цвёрда і няўхільна адстойвае адзіства камуністычных і рабочых партый на аснове прынятай марксізма-ленінскай, калектыўна вырабаваную генеральную лінію міжнароднага камуністычнага руху. «На нашу думку, — гаварыў Ільіч на мітынгу венгерска-савецкай дружбы ў г. Будапешце таварыш Янаш Калар, — не можа назвацца сябе інтэрнацыяналістам той, хто выступае супраць Савецкага Саюза — першай краіны пераможнай рэвалюцыі, якая пракладвае шлях наперад, супраць Камуністычнай партыі Савецкага Саюза — перадавой ленінскай партыі. Камуністычная партыя Савецкага Саюза з'яўляецца самай вопытнай у тэарэтычных адносінах, самай загартаванай камуністычнай партыяй. Тэарэтычная дзейнасць гэтай партыі, яе ленінская смеласць і палітычная гібкасць з'яўляюцца прыкладам для ўсіх камуністычных партый».

Усё, што дасягнута нашым народам пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі, з'яўляецца вынікам ажыццяўлення неўміручых ленінскіх ідэй. Творца прымяняюць ленінскія ідэі ў практычнай дзейнасці, Камуністычная партыя Савецкага Саюза, яе Цэнтральны Камітэт на чале з верным лідэрам Мікітам Сяргеевічам Хрушчовым смела і ўпэўнена пракладвае шлях і ўпэўнена ідзе ў будучыню, яна бачыць перспектывы нашага руху наперад. Мы ідзем па дакладнаму курсу, пракладанаму геніяльным Леніным, нашай рэвалюцыйнай партыяй.

Мінулае дзесяцігоддзе з асаблівай сілай павердала той неабвержымай факту, што ідэі партыі і актыўна падтрымліваюць усе савецкія людзі. Партыя і народ адзіны. У гэты наш час сіла. Пад сцягам Леніна мы прыйдзем да поўнай перамогі камунізму!

С. ЦІТАРЭНКА.

ПЕРАДАЕЦА У ФОНДЫ

Тры месяцы экспанавалася ў залах Мастацкага музея БССР Рэспубліканская мастацкая выстаўка, прысвечаная 45-годдзю Беларусі. Гэта была самая вялікая з усіх выставак, якія раней наладжваліся ў Беларускай сталіцы. На выставцы экспанаваліся 772 творы 237 мастакоў, у тым ліку 188 твораў жывапісу, 350 — графікі, 54 — скульптуры і 122 — прыкладнага мастацтва.

Грамадскія праявілі жывую цікавасць да выставкі. За тры месяцы яе наведала звыш 23 тысячы гледачоў.

Міністэрства культуры БССР заклікала каля 120 работ з выставкі ў фондах Мастацкага музея БССР застануць карціны М. Данчыга «У рабачыя сталовыя», І. Стасевіча «Шахцеры Салігорска», Х. Лішчыца «Янка Купала і Кузьма Чорны ў Печышчах у 1942 годзе», А. Гугеля «Апэліянта», В. Цірыка «Прыліцц». У фонды перадаюцца таксама «Партрэт рабочага» В. Гросы, «Партрэт свінаркі Сяірскай» В. Саквенкі, «Юнацтва» А. Лебача, скульптура «М. В. Фрунзе» А. Анікейчыка і Л. Гумілеўскага, скульптурная група Н. Бельскага «Развітанне». Сярод набытых закупачнай камісіяй твораў графікі — лісты казахстанскай сэрві Г. Папалаўскага, лінаграфію В. Кузьмічова, акварэлі Н. Выхадцава і Г. Валянціна і іншыя работы.

Частку работ з выставкі набыў Мастацкі фонд БССР. Яны будуць экспанаваны на перасоўных выставках у гарадах рэспублікі.

Міністэрства культуры ССР і Мастацкі фонд ССР купілі на выставцы каля трыццаці работ. Сярод іх карціны М. Савіцкага «Партызаны», А. Шыбіна «Эпостух», Д. Алейніка «Зімыя вечары», І. Ціхановіча «Партрэт калгасніцы Зубатовіч» і іншыя. Частка набытых работ будзе перададзена музеем Масквы і Мастацкаму музею БССР, астатнія папоўняць фонды ўсааюзных перасоўных выставак.

Э. ВЕЦЕР,
навуковы супрацоўнік Дзяржаўнага мастацкага музея БССР.

ШКОЛЫ РОЗНЫЯ — ПАТРЭБЫ АДНОЛЬКАВЫЯ

Д. ЛУКАС,
заслужаны дзеяч мастацтва БССР

З кожным годам паліпшаецца дабрабыт савецкіх людзей. Расціць іх культуры і духоўныя патрабаванні. Вялікая цікавасць у нашых людзей да музыкі. Пра гэта сведчыць, напрыклад, той факт, што многія бацькі ў нашай рэспубліцы як у гарадзе, так і на вёсцы, імкнуцца абавязкова вучыць сваіх дзяцей у музычнай школе. І хоць школ такіх у нас становіцца ўсё больш і больш, але пакуль яны яшчэ не могуць задаволіць усіх жадаючых. Прыём вучняў у школы абмежаваны, бо не хапае яшчэ выкладчыцкіх кадраў і памяшканняў.

У час творчых паездак па рэспубліцы мне давялося блізка пазнаёміцца з дзюма музычнымі школамі, вопыт работы якіх, бадай, з'яўляецца характэрным для многіх іншых навуковых устаноў гэтага тыпу. Першая з іх, у гарадзе Клецкай Мінскай вобласці, існуе ўжо некалькі гадоў, другая ж — у маладым гарадзе беларускіх нафтавікоў Новаполацка толькі-толькі пачала працаваць.

Клецкая музычная школа невялікая па колькасці вучняў і музыкантаў-педагагаў. Большасць яе вучняў вучыцца іграць на баяне. І гэта зусім натуральна, бо ў сельскіх раёнах Беларусі кваліфікаваныя баяністы, акраднасці асабліва патрабуюць. Баян — адзін з тых інструментаў, якім шырока можна

карыстацца на ўроках спеваў у агульна-адукацыйных школах, на занятках і канцэртах аматарскіх гурткоў у сельскіх і гарадскіх дамах культуры.

Вучні і педагогі Клецкай музычнай школы часта выступаюць з канцэртнымі праграмамі ў гарадзе і на вёсцы. Аўтарытэт гэтай музычнай навуковай установы вельмі высокі сярод мясцовага насельніцтва. Тут ужо стала традыцыяй, кожны педагог, які выдзе клас баяна, штогод навучае на некалькі вучняў на грамадскіх асновах, г. зн. бясплатна, з ліку найбольш адульных калгасных баяністаў. Без адрыву ад вяртальніцы яны вучацца іграць на любімым інструментам, пашыраюць свае веды ў музыцы.

З сёлета навуцальнага года Клецкая школа працуе ў новым духавым будынку. Умовы вучання тут значна палепшыліся.

З вялікай цікавасцю я назіраў за заняткамі па музычна-тэатральным дысцыплінах. Мне вельмі спадабаўся сама сістэма выкладання элементарнай тэорыі музыкі, нотнай граматы і сольфеджыю. Гэта сістэма не мае той схаластычнасці,

якая так шырока існавала раней у нашых музычных школах. Выступіць ўсім тэатральным прадметам будучага цылер па комплексным метадае — у спалучэнні з развіццём слыху дзіцяці. Бо сапраўднае веды могуць прыйсці да вучняў тады, калі яны здолеюць не толькі чыста тэатральна пабудаваны акард, стаячы ля класнай дошкі, але і праспяваць гуці акарда ўласным голасам, а таксама сыграць гэты акард на музычным інструментам. У Клецкай школе імяна па такім прынцыпе і вядзецца выкладанне тэатральнага цыкла.

Музычная школа Новаполацка вельмі маладая і рана яшчэ гаварыць пра нейкія яе дасягненні. Леташняй восенню, калі яна адкрылася, у ёй было толькі чатыры мала прыстававаныя для музычных заняткаў класы. Але ўжо з другога навуцальнага паўгоддзя школа перайшла ў новае добраўпарадкаванае памяшканне. Кіраўніцтва Полацкага нафтаперадоўчага завода і тэатра «Нафтабуд» пачалі набываць неабходнае школьнае абсталяванне (столы, крэслы і г. д.).

Ціпер у Новаполацкай школе вучацца 64 новыя музыканты — дзеці рабочых, служачых і інжынераў — тэхнічных работнікаў горада. Апроч таго, яе малады дырэктар, леташні выпускнік Мінскага музычнага вучылішча А. Ізотаў,

які дасканала валодае баянам і ўмее сам складваць музыку, дамогся адкрыцця вяртальні аддзялення для работнай моладзі, на якім займаецца 16 чалавек. Тут правільна пастаўлена пачатковае навуцанне ў спецыяльных класах. Так, на ўроках А. Ізотава я з прыемнасцю назіраў, як пачынаюць баяніст пераходзіць на зададзены свайго настаўніка старанна надбараў у розных танальнасцях знаёмую мелодыю савецкай песні. Перад гэтымі стараннямі не толькі ўмелі вучыць правільна трансмаваць мелодыю, але і правільна карыстацца аплікатывым інструментам. Таксама кі і ў Клецкай школе, у Новаполацкай заняткі па тэорыі музыкі (вядзе іх той жа А. Ізотаў) з самага пачатку цыкла неразрыўна звязваюцца з практычным слыхавым засваеннем вучнямі нотнага матэрыялу.

Што я параўў будыраўнікам абавязкова музычных школ, дык гэта арганізаваць пазакласныя творчыя гурткі, дзе найбольш таленавітыя выхаванцы здолелі б паспрабаваць свае сілы і ў кампазіцыі. Магчымаць для стварэння такіх гурткоў ёсць і ў Клецку, і ў Новаполацку. Дырэктары школ — самадзейныя кампазітары, баяніст М. Кашуба і А. Ізотаў, які мае сярэдняму тэатральнаму — кампазітарскую адукацыю, — могуць даць сваім выхаванцам элементарныя парадкі па напісанню мелодыі, не складанага акампанемента, а таксама канкрэтна памачыць ім у гэтым.

Мяне трывожыць перспектыва далейшага росту абавязкова музычных навуковых устаноў. Сярава ў тым, што вызначаны Міністэрствам культуры кантынгенты прыёмных вучняў вельмі малыя. І калі яшчэ ў Клецку можна некалькі пачаць з павелічэннем калектыву музычнай школы (гарадок не прэтэндуе на ролю хутка растуцкага індустрыяльнага цэнтру), дык у дачыненні да Новаполацкай школы пытанне гэтак не церпіць адкладу.

Малады горад беларускіх нафтавікоў безупынна расце. Колькасць яго жыхароў перавыла ўжо за 19 тысяч, а ў наступным годзе, як сцвярджае план жыллёвага будаўніцтва, у Новаполацку будзе жыць прыкладна больш 25 тысяч чалавек. І вось пры такім велізарным прыросце насельніцтва беларускіх нафтаградаў Усяго 10—12 чалавек будзе прынята ў наступным годзе ў мясцовую музычную школу! Трэба значна паліпшаць прыём у гэтых таленавітых дзіцяці, на магчымаць адкрыць новыя класы па спецыяльнасці скрыпкі, віялячэлі (апроч баяна і фартэпіяна). Мне здаецца, што работні Беларускага нафтагазгана, работнікі вялікай хімічнай маюць поўнае права на задавальненне іх культурных патрабаванняў. Наўвава дзевяціцца пачаць і аб больш працяглым памяшканні для юных музыкантаў Новаполацка і пра кваліфікаваныя педагогічныя кадры для іх.

Я расказаў тут пра дзве розныя дзіцячыя спецыяльныя навуковыя установы, патрэбы і справы ў якіх аднолькавыя: як тама лепш рыхтаваць будучую творчую змену для беларускага мастацтва.

І, нарэшце, пра яшчэ адно важнае пытанне. Пабыўаць ў любімай музычнай школе рэспублікі і вы заўбедзі сустрэце там высока таленавітых дзіцяці, здольнасці якіх патрабуюць абавязковага развіцця. Аднак у рэспубліцы існуе адзіная Мінская сярэдняя спецыяльная музычная школа, якая рыхтуе кадры для Беларускай кансерваторыі. Да таго ж яна не мае інтэрната. Дзе жыць іншагароднім дзіцяці, якія маглі б тут вучыцца?

Саюз кампазітараў і некаторыя дзеянні мастацтва Беларусі павінны праўдліва больш ініцыятыўны і настойлівы ў гэтым дачыненні. І накроўчыць на вучобу ў школы, вучылішчы і кансерваторыю новыя юныя таленты. Ад гэтага намала залежыць будучыня Беларускай музычнай культуры.

РЭПЕРТУАРНЫЯ СТАРОНКІ

Работнікі Рэспубліканскага Дома народнай творчасці падрыхтавалі «Рэпертуарныя старонкі», прысвечаныя 20-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Калектывам мастацкай самадзейнасці рэкамендаваны вершы Я. Купалы, Я. Коласа, П. Броўкі, П. Глебкі, М. Аўрамчыка, В. Віці, С. Гаўрусева, А. Куляшова, П. Пананкі, М. Танка. Складзена рэкамендацыйны спіс твораў беларускіх кампазітараў. Суды ўключаныя песні «Беларускім партызанам» А. Багатырова, «Партызанскія дзіды» У. Алуцікева, «Дзе працілі салдаты» А. Туранкова, «Паміці Веры Харужай» П. Падкавырава, «Партызанам Палесся» Я. Цікоцкага і іншыя музычныя творы.

«Рэпертуарныя старонкі» хутка атрымаюць дамы народнай творчасці, дамы культуры і клубы.

Знаёміцца: група будучых архітэктараў — студэнты Беларускага політэхнічнага інстытута Юрыя Казанова, Паліна Вітко, Анагоръ Федарэнка, Усевалад Лагуноўскі, Яўгенія Саф'янік, Усевалад Ізбергін, Уладзімір Траўцускі і Валерыя Окара. Ёсць падставы меркаваць, што з іх вырастуць неабліга спецыялісты: гэтыя юнакі і дзяўчаты — актыўныя, дапытлівыя члены студэнцкага навукова-тэхнічнага таварыства.

Фота М. РЭДЗЬКІНА (БЕЛТА).

ТЫДЗЕНЬ ВЫВУЛЕНЧАГА МАСТАЦТВА

У Віцебску пачаўся «Тыдзень вывучэннага мастацтва». Жывяціцы, графікі, скульптуры сустракаюцца з брыгадамі камуністычнай працы, у майстэрнях наладжаны «Дні адзінаго дзвярэй». Перад калектывамі фабрык, заводаў, навуцальных устаноў з лекцыямі і гутаркамі выступаюць мастакі Г. Клікушын, А. Тоўкач, П. Явіч, В. Кухарэў, І. Сталюроў.

У салон-магастыне адбудзецца канферэнцыя пакунікоў — аматараў вывучэннага мастацтва. Перад сабою выстаўка адкрыцца ў калгасе імя Савецкай Арміі.

У чэрвені ў Віцебску будзе арганізавана тэматычная мастацкая выстаўка, прысвечаная 20-годдзю вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў.

Ю. ДОКТАРАЎ.

ДЗЕНІК «Светлоз»

У Ва ўрачыстым адкрыцці магазіна «Інжыны веку» у Пінску прынялі ўдзел А. Бажко, І. Грамовіч, Ул. Карпаў, Р. Сабалева. Писменнікі набылі таксама ў гасцях у навуцанцы Пінскага індустрыяльна-педагагічнага тэхнікума.

Студэнты Брэсцкага педінстытута абмеркавалі рамкі Я. Брыля «Пішні і грэбні». Аўтар, па прапанове студэнтаў, прыхаў на інфармацыйнае чытанне. Ён расказаў аб рабоце над творами, падзяліўся дэталейшымі творчымі планами.

У Бабруйскай гарадскай Доме культуры сустрэліся героі дакументальнай апавесці Я. Акушэвіча «Атні ў родных ясах». Перад чытачамі выступіў аўтар.

У Удзельным універсітэце культуры з ішфамі канцэртамі выступілі артысты Дзяржаўнага індустрыяльнага харавога капэлы БССР.

Студэнтскія раённы Дом культуры наладзіў літаратурны вечар. У ім прынялі ўдзел Н. Глебкі, Я. Скрыган, А. Яніковіч. Писменнікі расказалі пра сваю работу, пра новыя творы сваіх таварышаў па пляру.

На літаратурным вечары ў Мінскім абласным Доме паітасеўты перад мастацкімі вобласці выступілі А. Кухарэў, А. Пысін, Я. Скрыган, С. Шумішвіч, В. Ракіаў.

ВОБРАЗНА, ЛАКАНІЧНА

І. ПАНЬШЫНА

На Рэспубліканскай мастацкай выставцы прыкладнаму мастацтву было адрэзана досыць сціплае месца. Таму прадманастраваць дасягненні мастакоў-прыкладнікоў Беларусі за мінулы год так, як яны гэтага заслугоўваюць, апаздалася амаль немагчыма.

Экспанаваліся кераміка, фарфор, шкло, некалькі вырабаў са скуры і сівеніры танарнай работы. Зусім адсутнічалі мэбля, ткацтва, разьба па дрэву і іншыя віды сучаснага дэкаратывна-прыкладнага мастацтва.

Знаёміцца з творами керамістаў, мастакоў Мінскага фарфаравага завода, шклозавода «Нёман» і Імя Ф. Дзяржынскага, бачыш, што яны імкнуцца да стварэння простых і выразных прадметаў, якія адпавядалі б сучаснаму інтэр'еру. Творчы пошук мастакоў скіраваны на стварэнне цікавых форм, асваенне матэрыялу і вывучэнне яго мастацкіх якасцяў.

Шырока вядомы не толькі ў Савецкім Саюзе, але і за мяжой выразны беларускі шклозавод. Многія з гэтых вырабаў, паказаныя ў Мінску, пойдучы на выставку ў Генуію і на міжнародны кірмаш у Будапешт. Гэта і ўзоры масавай прадукцыі, і унікальныя тэматычныя творы.

Характэрная асаблівасць гэтых рэчаў — лананізм (як па колеру, так і па форме). На нейтральным фоне прадметаў ярай плямай глядзяцца кветкі і фрукты. Па таюму прычыну пабудаваны прыборы для віна і вадкі Г. Ісавіч і В. Каблянскі, вазы для кветак і фруктаў А. Абрамава. Цікавы прыбор для піва і ракаў Л. Мяткоўскага, выкананы з дымчатага шкла. Збан, талерка, кубкі — простыя, масіўныя, устойлівыя. Форма прыбора добра звязана з яго прызначэннем. Чырвоныя рэкі і карычневае піва ў дымчатых сасудах будучага глядзяцца цікавым дэкаратывным дапаўненнем. Заслужавае ўвагі прыбор для кампоту «Антоніа» работы Г. Ісавіч. Ён просты па форме і сціплы па дэкору — на басколерным шкле светла-зялёнага па колеру яблыні.

Мастакі шклозавода багата эксперыментауюць, ствараючы свае асаблівыя і цікавыя творы, якія становяцца асновай масавай прадукцыі. Так, два гады назад на шклозаводзе «Нёман» для аздаблення шкла паспрабавалі выкарыстаць просты народны прыём: па чорнаму шклу белая краалітавая нітка «путанка». Ціпер гэты прыём шырока ўжываецца пры аздабленні ваз, прыбораў для віна і вадкі, якія выпусваюцца масавым тыражом.

З эксперыментальных работ цікавы прыбор для соку Я. Гладкова і набор дэкаратывных ваз Л. Мяткоўскага. Вазы простай формы, дэкаратывным элементам з'яўляецца колер шкла — прыгожая гама ад чорнага непразрыстага да дымчатага і жоўтага.

Арыгінальны прыём аздаблення шкла, знойдзены мастакамі шкло-

завода «Нёман» некалькі год назад, выкарыстаны С. Раудзее ў прыборы «Мароз». Прыемыны па форме прадметы дэкарыраваны пльчымі чырвонымі плямамі, якія падкрэслваюць прызрасцішчэ шкла, робяць яго прыемным для вока.

С. Раудзее паспяхова выступае на рэспубліканскіх, ўсааюзных і міжнародных выставках. Яе работы некалькі незвычайныя па формам, але заўсёды арыганічныя, строгія, у іх відзе сувязь дэкаратывнага афармлення з прызначэннем прадмета, умеліе падкрэсліць дэкаратывныя вартасці шкла. Своеасаблівасцю вылучаюцца тэматычныя творы С. Раудзее. Ваза «Рыбакі» з масіўнага зялёнага шкла — строгая і простая. Шырокая выразная грань, умелая кампазіцыйная пабудова, колер шкла гарманічна звязаны з тэмай вазы.

З творами мастакоў па шклу У. Мурашэра, Л. Мяткоўскага, А. Абрамава, Г. Ісавіч беларускі глядач добра знаёмы па розных выстаўках. У кожнага з гэтых аўтараў — любімая тэма, цікавыя рашэнні, арыганальныя знаходкі.

Іх работы актуальныя па тэматыцы. Дзве вазы А. Абрамава і разалінавага шкла — «Нафта» і «Хімія» — строгія па форме. Удала знойдзены мастаком колер шкла. Апрапоўваліся яны ультрафіялетам.

Да XXII з'езда партыі Л. Мяткоўскага вынакала дэсерты прыбор «Паліна» з басколернага крышталю і глядачка налівавага шкла. Умоўны пейзаж — налона трактараў на ўзараным полі — нанесены шырокай гранню. Дзякуючы строгасці і лаканізму адлюстраванню, ствараецца своеасаблівы арыганізм, добра звязаны з масіўным крышталем. Гэтая масіўнасць удала падкрэслена і лёгкім жоўтым блёдам і такімі ж шклянкамі.

Да Суветскага кангрэсу жанчын у Маскве была выканана Ул. Мурашэрава сумесна з майстрам Бартошкава ваза «Мір». Выразная адлюстраванні галоў маці і дзіцяці дастойна спалучаны з надпісамі. Мастак удала спалучае форму з дэкорам, колерам і масай шкла.

Упершыню шырока і разнастайна былі прадстаўлены на выставцы ўзоры Мінскага фарфаравага завода. У 1963 г. на завод прыйшла новыя мастакі, якія стараюцца вывесці яго з крызіснага становішча. Завод цяпер асвойвае вытворчасць чайных і кафеінных сервізаў. Завод удала вырашэннаў ачышчальны Л. Вагдануў у сервізе «Знойныя лісты». Зручнай формы кубкі, шырокая сахарніца, кафеінны і малочнык, арыганальныя сподні. Форме прадметаў адпавядае сціплы, але запамінальны дэкор — па беламу фону чорныя лісты на тонкіх вертыкальных сціблах. На выставцы было багата асобных прадметаў: сцяблячкіны і хлебніцы Ул. Філімонава і В. Кірыленкі, кубкі для малава: «Восень» В. Гаўрылава, «Плахта» Л. Бар-

данава і іншыя. Яны разнастайныя па форме, жыццядарнасныя па колеру. Адчуваецца ўмеліе і жаданне мастакоў падкрэсліць прыгожасць фарфору, яго белізу, тонанасць, плаўнасць аб'ёмаў. Асаблівая гэта ўдалася ў дробнай пластыцы.

З вялікай выразнасцю, лаканічна і гарнастай» павалі прыгожыя, прыгожыя зярыка. Асноўную нагрукку нясе белы слодз, чорнай фарбай дэкаруе некалькія вочы і лініі хваста. Гэтак жа лаканічна і вобразна вырашана Ул. Філімонавым і В. Гаўрылавым група «Восень».

Цікава радумны два дэкаратывныя прыборы: «Пінгвіны» Л. Вагданова і «Грацыя» В. Гаўрылава. У вазы і блодзе «Грацыя» выцягнутыя прапорцыі, белыя фарфору тэакуіна падкрэсліваецца чырвоным абадком па краю прадметаў. У прыборы «Пінгвіны» прыгожыя па форме прадметы удала спалучаюцца з адмысловым па колеру роспісам, пабудаваным на кантрастах ярка чырвонага і мягкіх пераходах шарага колераў. Своеасаблівая ваза І. Втарышчына «Палессе» дзе асноўным арыганізмам элементам становяцца матывы народнага ткацтва.

Фарфор на выставцы радзе свежасцю, яркасцю, жыццядарнасцю. Мастакі ўмеліе падкрэсліць яркім дэкорам белізу фарфору, адчуваецца веданне матэрыялу, умеліе паказаць яго прыгожасць. Асаблівасць месца належыць дэкаратывным творах А. Кішчані — «Горад», «Акіо» і інш. Каштоўнасць іх у дасціплым і адначасова дэкаратывным вырашэнні. Яны выкананы з каліровага абліцоваўнай пліткі — матэрыял прасты і даступны. Іх шырока можна выкарыстоўваць у сучаснай архітэктуры як асобныя дэкаратывныя ўстаўкі.

На выставцы быў невялікі раздзел дасных упрыгожванняў з фарфору (С. Нартова) і керамікі (Г. І. А. Гаркунова). Каралі добра глядзяцца на сучасных пляцах з дусішай шарці і на світаргах тоўстай вязкі. Мастакі не імкнуцца да імітацыі каштоўных матэрыялаў, а ствараюць арыганальныя, простыя і ў той жа час зручныя і сучасныя упрыгожванні.

Значна больш разнастайна выступілі селета керамісты. Тут ёсць экспанаты, выкананыя ў народных традыцыйных (вазы Ф. Зільберта) і ўзоры, дзе мастакі ў новым матэрыяле стараюцца знайсці цікавыя формы і вырашэнні (вазы Г. Гаркунова, В. Гаўрылава, Ф. Зільберта). У прыборах для віна, вазах, бутэльках мастакі дабаюцца разнастайнасцю за кошт выкарыстання натуральных уласцівасцей гліны і глазуры. Цікавыя сасуды ствараюцца і без глазуры. Прыгожы набор дэкаратывных ваз Г. Гаркунова. Яны добра дапаўняюць адна адну і па форме, і па дэкору. Адна дэзь выцягнутая, гладкая, зяленаватая, другая — шырокая, з аксамітай адмысловай па колеру палвай. Цікавыя настоль-

ныя вазы з шамота — новага ў кераміцы матэрыялу. Вырабы з шамота цяжкія, масіўныя, патрабуюць строга вызначанай формы. Пакрытыя яркай палвай, яны добра глядзяцца ў інтэр'еры. Удалася ваза — кашпо Г. Гаркунова. Без кветка яна выглядае некалькі даўна, але галны традасканыя, яны спускаюцца, дэзь хаваючы жорсткую форму вазы, і спалучаюць зяленавата-фіялетаваых лісцяў расліны з светлай паверхняй яна ствараюць арыганальны дэкаратывны эфект.

Усе творы керамістаў, якія мы набылі на выставцы сведчаць аб вялікай творчай рабоце. Мастакі імкнуцца знайсці гарманічны суаднаведнасць прызначэння прадмета з матэрыялам і дэкорам, падмацоўваць аб тым інтэр'еры, для якога яны прызначаны.

Гэта характэрна не толькі для керамістаў. Імяненне да стварэння простых, прыгожых і выразных прадметаў, якія адпавядалі б новаму, сучаснаму інтэр'еру, шырока выкарыстанне багацейшых магчымасцей матэрыялу вядзь і ў фарфору і ў шкле.

У сваёй рабоце мастакі дэкаратывна-прыкладнага мастацтва Беларусі зыходзяць перш за ўсё з традыцый і асаблівасцей народнага мастацтва. Праўда, тут могуць быць два шляхі. Самы прасты — механічнае перанясенне арыганізмаў і форм на сучасныя прадметы. Больш правільны — другі — ідзе ад спецыфічнага народнага мастацтва, дзе цудоўна спалучалася ўмеліе стварэнне утылітарную і эстэтычнаю рэч адначасова, з'яўцаць форму з дэкаратывным прызначэннем прадмета, правільна вызначіць і выкарыстаць матэрыял.

Гэты прынцып і ляжыць ў аснове работ нашых прыкладнікоў. Іх творы зручныя, фундаментальныя, звязаны з матэрыялам, лаканічныя, вобразныя і дэкаратывныя. Яны выгадна адраўніваюцца ад пераемальных і электычных рэчаў 1940—1950 гадоў. Пры стварэнні сучасных бытавых прадметаў мастакі не павінны забываць і аб інтэр'еры, для якога прызначаны іх творы. Таму побач з выкарыстаннем народных традыцый прыкладнага мастацтва павінна мець рысы, якія адпавядаюць нашаму ладу жыцця.

НЕСЦІ ЛЮДЗЯМ РАДАСЦЬ

Клуб у пасёлку Целяханы невялікі, ён абслугоўвае калгаснікаў першай паловай брыгады калгаса «Расія». Мы стараемся, каб людзям у нас было заўсёды цікава, весела, каб яны маглі паслаць працоўнага дня добра і карысна адпачыць. Для калгаснікаў мы часта арганізуем таматычныя вечары, канцэрты мастацкай самадзейнасці, працуе ў нас і кіналекторыя.

Справы калгаснікаў, іх клопаты знаходзяцца ў цэнтры нашай увагі. У самым вялікім і светлым пакоі клуба мы абсталявалі кабінет перадавога вопыту. Актыўныя заробілі стэндзі: «Наш раён у сям'і год», «За што змагаецца калгас «Расія» ў 1964 г.», «Высокаўрадзеным культурам — шырокую дарогу», «Хімічны ўгнаенні — шлях да багацця». Шмат стэндзі і вітрыны прысвечана перадавым людзям калгаса.

У кабінете сабрана вялікая бібліятэка сельскагаспадарчай літаратуры. Спецыялісты сельскай гаспадаркі нашай арцелі і перадавыя калгаснікі вядучы перагукі з вучонымі, са слаўнымі селекцыянерамі краіны. Галоўны батанічнік акадэміі навуц ССР прыслаў лясавасеяныя пшанічна-пырынкавае прыбур.

З Усааюзнага інстытута раслінаводства (Ленінград) кабінет перадавога вопыту атрымаў насенне гімалайскай грэчкі. Гэтую культуру, паводле сцвярданняў вучоных, можна шырока вырошчваць у Беларусі. Кусты гімалайскай грэчкі вырастаюць у рост чалавеча, даюць шмат зялёнай масы, насення і высока ўраджаі. А сёры з Чыха-славаці (Цэнтральны інстытут раслінаводства) прыслалі ў адрас Дома культуры насенне непалітаванага гароху. Моцная дружба ўстанавілася ў нас з супрацоўнікамі Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі (ВДНГ). Адтуль у адрас кабінета паступае намала каштоўных экспанатаў, новай сельскагаспадарчай літаратуры.

Пры кабінете перадавога вопыту ёсць невялікае доследнае поле. Кожны год на ім робяцца кантрольныя пасадкі новых гатункаў сельскагаспадарчых культур. Так, былі пасяены раннеасабяючы гатункі кукурузы. Добра сабе зар

А БАРВЫ ЖЫЦЦЯ ТУТ...

Другая кніга Барыса Сачанкі «Барвы раніей восені» была сусветна неацэнена на першым часе з аглядаю, а паслядоўна, а потым і з суроваю крытыкай. І, магчыма, самому аўтару здалося, што крытыка не зразумелі ні яго творчых намераў, ні самага жанру навуковага апавядання, якому ў асноўным аддаваў ён сваю творчую увагу.

Безумоўна, жанр кароценькага апавядання цяжкі, ёмісты да думкі і вымагае ён майстэрства і майстэрства. Маленькае апавяданне павіна быць часцей за ўсё псіхалагічным эпіодам, уражальнай сцэнкай жыцця, нейкім надзвычайным эпіодам, цікавым не толькі як эпіод, але і ў даследаванні чалавечай душы. І ў кароценькім апавяданні пісьменнік павінен імкнуцца перш за ўсё да раскрыцця сацыяльнай прыроды таго аб'екта, які стаў прадметам яго творчай увагі.

Прызнацца, калі я чытаў апавяданні Барыса Сачанкі, аналізаваў іх, прыкідваў на чалавеча, у мяне складалася думка: аўтар нібы замураваў ад жыцця ў нейкае скляпенне і, наагортваючы жыццё рэчыва праз вузенькую вузенькую шчыльню, бачыць не тое, што магло ўтвараць яго малодзе і дагматычнае вока. І адбылася гэта, мабыць, ад некрытайкага наследавання «літаратурнай модзе», якая ў той час былава саброд некаторых маладых аўтараў і нашых, і асабліва зарубежных, і зацікавілася ў тым, што пісьменнік павінен стаць над жыццём, занатоўваць яго, нават не даючы выразнай ацэнкі тым падзеям і фактам, якія ілюдуцца ў аснову твора, не робячы часам нізкіх вывадаў. Мне здаецца — не ведаю, можа, гэта мая асабістая думка. — Барыс Сачанка ў сваіх кароценькіх апавяданнях часам пааб'ектывіваў занатоўваць факты жыцця. Нават у такой яго параўнальна вялікай рэчы, як апавесць «Палон», не адчуваўся натуральнай пільны жыцця. Улінае заглыбленне ў псіхалогію, у чалавечы перажыванні, у пачуцці, а больш правільна ў пачуццёвасць, прыводзіла да таго, што трацілася мера рэальнага, і асобныя сцэны выглядалі, як наўмыснае практыкаванне на заддзеным псіхалагічным. Вядома, не можа быць мастацкага твора, у якім бы не раскрывалася псіхалогія яго герояў, але гэта павіна адбывацца ў натуральнай пільны, без заддзенысці.

Не выпадкова пісьменнік часам збіваў са сваёй ўласнага твора, браў за тое, што не арганічна яго таленту. Безумоўна, і ў малых апавяданнях Б. Сачанкі часта павіна ўдачы, але, на жаль, часта выдалася за самародкі тое, што толькі блішчала, як выпадковае бліскаўка, а не як самацвёт. Узіць хоць бы апавяданне «Каняліны чад». Напісана яно з той добрай лаякацінасцю, якая наогул уласціва таленту пісьменніка. Але гэта чаго напісана? На першы погляд, «Каняліны чад» — проста псіхалагічнае практыкаванне. Але прырода мастацкага твора такая, што нават бяздумнасць толькі ў сабе павіна сэнс, і калі з гэтага пункту гледжання зірнуць на апавяданне, яно небяспечнае, хацеў таго ці не хацеў аўтар, — атрымалася прапаведзь амаральнасці, бязвольнасці чалавеча перад спакусаю.

Я не збіраюся разглядаць творчасць Б. Сачанкі. Пра яго апавяданні пісалася і гаварылася многа, можа, нават больш, чым трэба. І пачаў гаворку пра малых апавяданнях таму, што ў іх наглядна гондзіцца аўтар да ўзійнай зацягненасці, адрыў ад рэальнага быцця і, гадоўнае, нейкая аб'ектыўная бесстароннасць, рэгістрацыя быцця. І мне здаецца, што ўсё гэта было наносным, чужым, не ўласцівым таленту пісьменніка. У гэтым я пачаў упэўнівацца яшчэ больш, прачытаўшы апавяданне «Дак-бадзцяга», надрукаванае ў «Маладосці», хоць і ў ім аўтар аддаваў ішч пэўную даніну аб'ектыўнасці і «модзе». Прачытаўшы ж у трыцім нумары часопіса «Полымя» старонкі дарожнага дзёніка «Зямля продкаў», я мада шчырага сэрца парадваўся: малады пісьменнік, нарэшце, знайшоў свае барвы.

Калі праду кажаць, «Зямлю продкаў» я пачаў чытаць з насярпонам. Ведаючы творчую манеру, стыль аўтара, я не мог сабе ўявіць, як ён здолеў разгарнуць шырокую панараму новага Палесся, паказаць жыццё і працу яго людзей.

Але вось прачытаўшы першыя старонкі. Гэта развагі, рэдум пра родны край: пра яго далёкае і недалёкае мінулае, пра тое, як і чым яго ўвайшло ў асабісты лёс хлопчыка з Вялікага Бору, што «першы раз на Палессі ехаў у апамятраваным вагоне, які не ацэньваў нават на станцыях, каб людзі нават спаражніць ведры, куды хадзілі па пільнай патрэбе і дарослыя і дзеці» (гэта было ў ваіну, па дарозе ў фашысцкі палон).

Мусіць тое што звязана, знітавана з асабістым лёсам аўтара, перажытае ім, заўсёды будзе хваляваць і чытача. Адразу адчулася зноў нейкая невідочная ніца, зноў адчуваецца аўтар з чытачом. І мне здаецца, яны ў тым, што на гэты раз аўтар ўдалося знітаваць сваё асабістае грамадскае, што ён не становіцца ў позу старонкінага наглядальніка і апісальніка, а ўсё тое, што бачыць, адчувае, занатоўвае, прапускае праз сваё сэрца. Гартуючы старонку за старонкай, чытач сочыць, як на працягу двух тыдняў аўтар пільна на невідлім цэлаходзіць «Аганек» з беларускім сцягам на маце спачатку па Сожы, потым па Дняпры, Прыпяці, Пінне, Дняпро-Буксім канале аж да сцен слаўтай гераічнай яе абаронцаў цытадэлі на Мухачы. Нічога тут не звычайнага і не адбылося. Аўтар проста цікава расказвае пра сваё Палесся. І хоць круглагляд падакроніка на пароходзе абмежаваны берагамі ракі і тым, што бачыць толькі яна з пароходнай палубы: прырочныя лясы, лясны і пералесці, старыцы і затокі, — пісьменнік здолеў, нібы даследчык, зірнуць ў і далёкае мінулае, кінуць позірк на будучыню, паказаць, хоць і фрагментарна, тое, што робяць сёння людзі палескага краю.

Аўтар «Зямлі продкаў» з першых старонак знайшоў ключ да чытацкай увагі і зацікаўленасці, і хоць нарыс не мае ні сюжэтнай лані, ні прадвядзеных праз яго вобразы герояў, за дэсам якіх хацеўся б сачыць, усё ж яго хочацца чытаць.

Вось Гомель. Пра гэты горад можна пісаць бясконца: пра яго выдатных людзей, пра яго знакомыя вуліцы, пра прыгажосць яго кварталы і вуліц, пра яго парк і скверы, пра яго малючкі-

чае навокале. Аўтар ведамаляе пра сваё асабістае: Гомель трэці пасты Магдэбурга і Варшвы вялікі горад, які яму давалося бачыць у дзяцінстве. Вяртаючыся з чужыны, калі яго некалі з бачаным вывясці фашысты, аўтар бачыў і запамінаў на ўсё жыццё аб'ектыўнае, акружаны каробі дамоў дз групы бітай чырвонай цагля. І гэтае ўражанне дзяцінства, супастаўленае з тым, што бачыць аўтар сёння, падкрэслівае, выпуклае нават белыя замаляўкі сённяшняга.

Зноў жа невялікі экскурс у мінулае, на гэты раз — больш далёкае. Пісьменнік зайшоў у краўнічы музей і прачытаў на сымплекым аркушку паперы пра тое, у якой раскошы жыў уладальнік цудоўнага Гомельскага парку і палаца князь Паскевіч. Некалькі выразных штрыхоў і лічбаў — і чытач бачыць тую прору, якая была паміж незлічым багачам адзінак і невыказанай беднасцю народных мас.

Гарды, які і людзі, маюць сваю бягартыю. Вось наш невялічкі гарадок Лоеў, які стаіць як бы на двух рыхах — Дняпры і Сожы. Гарадок як гарадок. Цяпер нават не раіныя цэнтр. Можна было б пралесці міма яго, палюбоўцаца здала яго невялічкімі дамкі над дзяржпраскімі кручамі, зеляніца садоў і ўсё. Але Лоеў не такі ўжо і радавы гарадок. Пісьменнік і чытачу цікава пазнаёміцца з яго недалёкімі і далёкімі мінулым. У гады Вялікай Айчыннай вайны тут нашы войскі фарсавалі Дняпро. Адсюль яны пачалі свой паход за вызваленне нашай роднай Беларусі. А больш як трыста гадоў назад тут адбылася слаўная бітва свабодналюбивага войска Багдана Хмяльніцкага з радовіцкай шляхтай. Тут геройскі загінуў наш беларус Міхал Крычаўскі, які прыйшоў на падмогу Багдану Хмяльніцкаму. З далёкіх часоў аднацца беларуска і украінскага народа змаганна крывію.

Потым украінска гарадці Любеч, Радзів, Чарнібыль. Можна, цяпер нічы і неспрычымна яны, але дзякуючы таму, што аўтар знімаў нас з іх мінулым, мы глядзім на іх больш дагматычна, цікавімы ваіма, і яны ўстаюць перад намі ва ўсёй сваёй мінулай і цяперашняй красе.

Прыпяці Яна не такая, як Дняпро, яна шчыпай і ў сваёй пільні, і ў сваёй славе. І вада ў ёй не такая, як у Дняпры. У Дняпры яна прызрацкая, нібы падсіненая, а ў Прыпяці мутнаватая, як на чым настоеная. І пейзажы тут іншыя, сапраўдныя палескія, з лясамі і ляснянкам, з кулістымі балотамі і асакой. І гарады на берагах Прыпяці іншыя. Мазыр і Тураў. У іх сваё старажытнае гісторыю, асабіва ў Турава. І іх сваё вялікае будучыня. Паўз іх прайдзе вялікі водны шлях, які злучыць ляскавае і нават пільчонае Чорнае мора з сівай і суровай Балтыкай. І ажно сёння, асабіла ў Мазыры, адчуваецца, як палешці рыхуюць, пракадаюць дарогу гэтай будучыні.

Нарыс «Зямля продкаў» не мае стройнага сюжэтнага стрыжня. Гэта хутчэй замаляўкі, фрагменты пра сённяшні і мінулы дзень палескага краю. Мне, як чытача, парадвала, што аўтар здолеў асобныя фрагменты мінулага, сённяшняга і нават будучага звязаць у адно стварыць цэльную карціну нашага роднага Палесся.

Вядома, у нарысе не ўсё яшчэ дасканалася. Мне б, напрыклад, ха-

целася бачыць на яго старонках больш людзей Палесся. Б. Сачанка ж чамусьці як бы знірок унікае сустрач з людзьмі. Хацеўся б, каб сустрача з баяншчыкамі, з рабочымі карчыкара, з грузчыкамі, работнікамі вышковай партыі не заняла б у нарысе месца вывадкавага і, як сказаў вы, добрага дыялога, які аўтар вывясціў з сваёй запіскай кніжкі. І ажно б, напрыклад, аўтар не расказаў больш падрабязна пра Уладзімера Кота, знатнага механізатара з калгаса «Кастрычнік» Хойніцкага вытворца Ураўленні! Пра яго, як ведамаляе Б. Сачанка, ён у свой час пісаў у газете, і цяпер бы, відаць, знайшлося б у яго і думак і пачуццяў не толькі на ўспаміны пра першую сустрачку з выдатным чалавекам, а і на тое, каб намаляваць вобраз свайго выдатнага земляка.

Вядома, такіх «а чаму б?» многа можна адрасаваць пісьменніку — і яны, відаць, будуць слухныя. Але, ішчыць гэтыя словы пра новы твор свайго малодшага паплекніка, я не ставіў мэты падрабязнага разгляду. Мне хацелася проста парадвацца творчай удачы малодшага таварыша і сказаць яму: вост тут, на прасторах нашай сучаснасці, дзе працуюць нашы людзі, ствараюць сённяшняю камуністычную яву, шукай, дружа, вобразы новых людзей, шукай новыя фарбы. У цябе добры талент мастака, у цябе вострае вока сучасніка, дык пільней наглядай жыццё, пранімай у яго невычэрпныя глыбіні, і яно, як шчодрая крыніца, будзе жыцьвіць тваю творчасць.

Раман САБАЛЕНКА.

Беларускім літаратурнаму і крытыку Васілю Барысенку — шэсцьдзесят гадоў. У прытвінны праўлення Саюза пісьменнікаў БССР юбіляр у гаворкіца:

«Паважаны Васіль Васільевіч! Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР і ўсе беларускія літаратары горава ашчучыць Вас у дзень Вашага шасцідзесяцігоддзя. Сын рабочага-чыгуначніка. Вы

прайшлі слаўны і пачэсны шлях, сталі вядомым крытыкам-літаратурнаўцам, прафесарам, членам-карэспандэнтам Акадэміі навук Беларусі, дырэктарам Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы.

У дні Вялікай Айчыннай вайны мы бачылі Вас, Васіля Васільевіча, у шэрагах абаронцаў Радзмі. Разам з іншымі беларускімі пісьменнікамі Вы прымалі ўдзел у выданнях, якія распусьцюваліся на акупіраванай тэрыторыі Беларусі.

Каштоўны ўклад у літаратурную навуку і крытыку ўнеслі Вы сваімі кнігамі і артыкуламі, такімі, як «Асноўныя этапы развіцця рэалізму ў беларускай літаратуры», «Францішак Багушэвіч і праблемы рэалізму ў беларускай літаратуры», «Творчы шлях Якуба Коласа», «Пазіцыя Янкі Купалы», «Творчасць Змітрака Бядулі», «Сатыра Кандарата Крапівы і інш.

Вас ведае вучэбная моладзь па Вашых падручніках. Не адно пакаленне настаўнікаў выхавалі Вы як педагога і прафесара вышэйшых навуковых устаноў.

Сваё шасцідзесяцігоддзе Вы сустракаеце ў росвіце творчых сіл. Жадаем Вам, Васілю Васільевічу, багавярці, сілы, новых поспехаў на літаратурнай ніве.

Рэдакцыя газеты «Літаратура і мастацтва» дэдуваеца да гэтых віншавальных слоў і жадае юбіляр у доўгіх гадоў жыцця, шчасця, поспехаў.

ПРЫВІТАННЕ ЮБІЛЯРУ

Беларускім літаратурнаму і крытыку Васілю Барысенку — шэсцьдзесят гадоў. У прытвінны праўлення Саюза пісьменнікаў БССР юбіляр у гаворкіца:

«Паважаны Васіль Васільевіч! Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР і ўсе беларускія літаратары горава ашчучыць Вас у дзень Вашага шасцідзесяцігоддзя. Сын рабочага-чыгуначніка. Вы

ГЭТА ЎБАЧАЦЬ УРАЛЬЦЫ

Салгорскі калійны камбінат саборнічае з хімічнымі прадпрыемствамі Урала — Берэзінькоўскім і Салікамскім камбінатамі.

Каб лепш расказаць уральцам аб працоўных справах беларускіх шахцёраў, Салгорск наведла група работнікаў Пермскай студыі тэлебачання.

Тэлеаператары пабывалі на пляцоўцы брыгады камуністычнай працы Тадуша Шкуты, здымалі будаўніцтва другога калійнага камбіната, уручылі ўрадавых узнагарод будаўнікам.

Хутка уральцы ўбачаць на блякітых экранях сваіх тэлевізараў рэпартаж аб жыцці і працы сваіх беларускіх сяброў.

П. БАРОДКА, слухач Мінскай вышэйшай партыйнай школы.

СЕМІНАР РАБОТНИКАУ КУЛЬТУРЫ

Трохдзённымі семінарам культурна-адукацыйнага і саагартару намайскіх арганізацый калгасаў і саўгасаў адбыўся ў Рагачове. Удзельнікі семінара заслухалі агляды «Раўныя лютасяна Плячкіна — у жыцці», «Роля намайскіх адукацыйна-культурных устаноў», «Прапаганда літаратуры ў г. Пінскі», «Задачы Беларуска-літвінскага сельскай сельскай бібліятэкі ў Пінску», «Задачы Беларуска-літвінскага сельскай клубу Н. Сафаронаў, загадчык Курганскага сельскага клубу М. Бондар абмяніліся вопытам работы.

Для удзельнікаў семінара быў праведзены паназальны вусны часопіс па хіміі.

Л. МЫСЛІЦА.

М У Ж Н А І ПАЛЫМЯНА

Ціжка сказаць, адкуль гэта пачалося, але з даўніх часоў мы прывыклі думаць, што сцэны пасяджэнняў — не для тэатра. Рэжысёр настойліва папярэджае драматурга, што ў гэце можа быць адно, ад сілы — два пасяджэнні, але лепш, калі іх зусім не будзе.

А вось Гомельскі драматычны тэатр паставіў спектакль «Сумленне» (інсцэніроўка В. Токарава па аднайменнаму раману інжынера Д. Паўлавай), у якім адбываюцца пасяджэнне за пасяджэннем: тры пасяджэнні парткома, два — бюро райкома і адно — тэхнічнага савета. І спектакль глядзіцца з напружанняй увагай, а трэцяя дзея амаль скрозь ідзе над апладшэменты.

У чым жа справа? Думаецца, уяўленне аб пасяджэннях як аб нечым нецкавым сфердзілі некалі спектаклі, у цэнтры якіх стаюць не чалавек з яго складаным унутраным светам, а вытворцы канфліктаў. Такія спектаклі не маглі захапіць глядачоў і былі цікавыя толькі для вузлага кола спецыялістаў.

«Сумленні» — таксама «вытворчы» канфлікт існуе. Але ён тут паставіў на службу мастацкай ідэі. І ён у спектаклі падпарадкавана ўсё — вынаўчыя анісамбы, архітэктоніка пастаноўкі, сцэнічная афармленне.

Узнімаецца асдона. Мастак А. Свінчуў знайшоў скупое, амаль аскетичнае вырашэнне дракасы. У цэнтры даве віліяя локрасці — сцены паставіў пад вуголом у дэвядзятую градусіў. Калі яны рассяваюцца, відаць доўгі стол, красылі — месца пасяджэнняў. Калі спатрыцца паказаць кватэру Марцыянава, перад плоскасцю справа выносіцца красылі, таршэр. Трэба паказаць кватэру Глеба — злева паўляецца некалькі дэталі быту. І нічога лішняга, што б адцягвала ўвагу ад галоўнага. А галоўнае — у тым нападзе страстання, які выкліканы вострай, непрымырнай барацьбой Марцыянава з Прашыным і Якімавым.

Спектакль пачынаецца з абмеркавання кандыдатур на пасаду сакратара партбюро праектнага інстытута. І адразу звяртае на сабе ўвагу дзіўная асабіласць сакратара райкома Якімава: ён адхіляе кандыдатуру Зелянічэва, бо той адразу звядзясца заняць «эта месца», і называе Марцыянава, які адмаўляецца ад гэтай пасады. Відаць, ён разважае так: «Гэты не хоча — прымусім, той сам зга-

камуніста. Бо калі іншыя калектывы пойдуць па іх шляху, іх чакаюць няўдачы, расчараванні. І Марцыянаў настойвае на адмене рашэння бюро, ведаючы, што яго чакае, калі бюро стане на бок Прашына, якому ён аб'явіў адкрытую вайну.

У спектаклі добра паказана складанасць і цяжкасць гэтай вайны. Яна не нагадвае гульні ў падаўні, як гэта часта на сцэне здаецца. Нягледзячы і небяспечнае барацьба сумленнага, мужнага Марцыянава — Паля з такімі вопытнымі праціўнікамі, як Прашын і Якімаў.

Прашын — А. Каменскі дзейнічае асцярожна, але пэўна. За многія гады кіраўніцтва інстытутам ён навучыўся пазбаўляцца ад няўгодных яму людзей — іншых ён задобрываў, некаторых у небяспечнасці для сябе моманты накіроўваў у працяглыя камандзіроўкі, сяго-таго звальняў. Калі трэба, ён гатовы прызнаць памылкі, забываць мінулае і ўстанавіць мір. Умее ён карыстацца і дэмагогіяй. Словам, гэта фігура даволі агідная. Да гонару артыста А. Каменскага трэба сказаць, што ён іграе Прашына востра і дакладна, нідзе не пераступае той мяжы, за якой пачынаецца шарж, гротэск.

Вельмі цікавы вобраз сакратара райкома Якімава, створаны артыстам В. Сакаловым. Ён куды больш складаны, чым Прашын. Якімаў чалавек сумленны. Але за гадзі працы ў часы культуры асобы

Сталіна ён адраваўся ад жыцця, пачаў лічыць сябе непаракымым. І вост пад уплывам спрэчак з Марцыянавым, пад уплывам таго свежата востру, што праіснае ў краінах, ён пачынае ўсведомляць, што не яго праца, дзель не моладзі перад Марцыянавым: «Ну, дай ты мне два тыдні», — каб вырасціць асноўнае пытанне. Нарэшце, артыст пераконаваў нас, што Якімаў — чалавек для / грамадства небезбяднейшы. Сведчанне таму — яго непрыязнасць да Прашына ў фінальнай сцэне спектакля, дзе ён адчувае агіду да гэтага кар'ерыста і больш за ўласныя памылкі.

Марцыянаў не адзінокі ў барацьбе. Яму памагаюць сябры — Глеб, рэзкі, парывісты (артыст Г. Бічурын) і разумная, непрымырмая да Ільіа Валя, якая пакутуе ад таго, што давядзіцца ўтойваць свае пачуцці да Марцыянава (арт. М. Кукліна). Падтрымлівае Марцыянава і Сартакоў (арт. А. Каптан), які востра адчувае найменшую фальш, найменшую несправядлівасць. На

яго бок становіцца і Пянічоў (арт. Н. Маліноўскі), які адромуеў дзякуючы Марцыянаву, што можа на працаваць і не прыстаювацьчыся да начальства, і асцярожны спачатку Ваўцін (арт. А. Ішквіч). Гэтыя людзі ўзрук-лелі ў сумеснай з Марцыянавым барацьбе за праўду і ў рашучы момант падтрымалі яго.

І калі Марцыянаў становіцца сакратаром райкома і з добрай умеснай дэдувае гаворкіца: «Ну што ж, прадаўце работу, таварышы», у зале выбухае гом апладшэменту». Сімвалі гледчаў і вядомыя. Яны ўсёй душой спачуваюць Марцыянаву, засмучаюцца яго няўдачамі, бурна вітаюць яго поспехі.

Спектакль хвалюе сваёй пільнамунасцю, тамай барацьбой супраць дурнушчынства, за аднаўленне ляднінскіх норм жыцця ў той складанай перыяд, калі Сталіна ўжо не было, але не было яшчэ і XX з'езда партыі.

Ну, а недахопы, ці ёсць яны ў спектаклі? Так, ёсць. Відаць, перш за ўсё, гэта — недастаткова знітаванасць асабістай і грамадскай лійні. Ва ўсім разе, калі рэжысёр паставіў мэту даказаць, што «вытворча» тэма можа быць цікавейша за «асабістай», дык гэта яму ўдалося... Не ўсё яшчэ ў спектаклі па-мастацку завершана, не ўсё даспела (не давядзла бачыць другі план спектакля) і будзе яшчэ даспываць на глядзца. Гэта можна сказаць з поўнай упэўненасцю, бо ў цэлым пастаноўшчык Ю. Артынінскі здолеў стварыць хвалюючы спектакль з вострым адчуваннем сённяшняга дня. Ён выклікае добрыя думкі, вучыць грамадзянскай мужнасці, сумленнасці, прыпытоўнасці. Светлы, глыбока аітмыстычны фінал выклікае ў сэрцах глядачоў упэўненасць у праўнасці той справы, за якую змагаецца партыя. І сыграны спектакль тонка, разумна, хоць матэрыял інсцэніроўкі таў у сабе небяспечку адыхоў у аголеную публіцыстыку.

Анатоль ДЗЯЛЕНДЗІК.

Каб прыкываць хлуслівае румян Сомотную кашіну адцітанай?

Нашто шукаць патрэбна пекане Да рук падобнасць шляхам нейкім кружкымі?

Яна ніколі больш не расцідзе, Хоць сапраўды была жывою ружай.

Нашота жыццё, калі збаве плава, Калі прырода ў ёй збаскрутавала, Былых багачуў толькі рэзкіт ёсць, І кроў у жылках ходзіць так памалу!

Каб дзіям наступным паказаць магла б, Які яна цудоўны мела скарб.

Хлусіў я ў сваіх ранейшых песнях, Што нельга мне цябе любіць мацней. Не ведаў я, што польмя прадвеса Магло пасля гарцы яшчэ зырчэй.

Не будзе шкідзіць злучы сэрцаў двух, Любоў любую злучыце не павіна, Калі яна мяняецца ад скрух Або ў якую чорную гадзіну.

Любоў — маяк у часе навальніцы, Яна, як зорка, з цёмнай хмары гляне І караблю з гримот і бліскавіц Пакажа шлях надзеіны ў акіяне.

Любоў не змерзеш на тыдні, дні, Яна бяскожна, як жыццё на свеце, Хоць можа час ружовы агні Згасіць на ёй, як на ружомым цвечце.

Як хто б напраўду слоў маіх даваў, Дык не існуе, значыцца, я любоў.

КАРОТКІЯ РЭЦЭНЗІ ЧАРГОВЫ, ПЯТЫ

Выпуск зборнікаў даследаванняў па гісторыі беларускай літаратуры стаў ужо традыцыяй. У пэўнай ступені гэты зборнік адрастувае стан нашай літаратуразнаўства, знаёміць настаўнікаў, студэнтаў, вучняў, усіх чытачоў з разнастайнымі пытаннямі мінулага і сучаснага развіцця беларускай літаратуры.

У пятым выпуску зборніка «Беларуская літаратура» Я. Купалы і Я. Купалы, П. Галева, П. Глебі, аб пазіме «Зніда наварыта». Даследчыні імуныцца набліжы праблемы гісторыі беларускай літаратуры да сучаснасці, выяўляючы некаторыя новыя погляды на творчасць і асобныя творы тых і іншых пісьменнікаў, спрачаюцца са сваімі папярэднікамі.

М. Ярош, напрыклад, разглядае творчасць Янкі Купалы і савецкага часу, выяўляючы багаты фантычны матэрыял. Ён слухна творчасць і асобныя творы чыгуначнага крытыка 30-х гадоў на пазіму

Я. Купалы «Над ракой Арэсай» не мела ніякіх падстаў. Купалаўскае пазіме застаецца лепшым творам аб калектывізацыі вёскі. Цікавыя назіранні і думкі выказаў М. Ярош аб творчай сытуацыі Янкі Купалы і «Маладосці», гаворыць аб пільнасці іх узаемаўплыву, аб тагачаснай барацьбе за прымірэнне сацыялістычнай літаратуры.

Артыкулы Р. Гульман і Э. Гурэвіч прысвечаны працы над муралаўскімі тэкстамі, якую правялі навуковыя супрацоўнікі Інстытута літаратуры АН БССР, рыхуючы агульнае выданне збору твораў пазіма. Тэсталагічная праца ў нас толькі пачынаецца і ёй, безумоўна, трэба надаць больш увагі.

У артыкуле М. Мушанскага пра пераход коласарускай пазімы «Сымон

